

AN'ANAVIY VA SHAXSGA YO'NALTIRILGAN YONDASHUV:

QIYOSIY TAHLIL

Duschanova Nilufar Sabirbayevna

UrDU o'qituvchisi

Annotatsiya

Mazkur maqolada an'anaviy va zamonaviy pedagogik yondashuvlar asosida olib boriladigan dars mashg'ulotlari o'zaro solishtirilgan. Shuningdek, zamonaviy pedagogik yondashuvlarni uyg'unlashtirish asosida tashkil qilinadigan dars mashg'ulotlarining afzalliklari ochib berilgan. Maqoladagi fikrlar umumiy xarakterga ega bo'lib, barcha fanlardan tashkil qilinadigan dars mashg'ulotlariga tatbiq qilish mumkin.

Kalit so'zlar: an'anaviy ta'lim, shaxsga yo'naltirilgan yondashuv, kompetensiyaviy yondashuv, akmeologik yondashuv.

Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim texnologiyasida insonparvarlik g'oyasi pedagogika va psixologiya bilan birlashib, muayyan uyg'unlikni namoyon qiladi. Mazkur texnologiyaning samarali ishlashi uchun o'quvchi iqtidori muhim ahamiyatga ega. An'anaviy pedagogik texnologiyalardan farqli ravishda shaxs yo'naltirilgan ta'lim texnologiyasining markazida o'zining maksimal imkoniyatlarini ishga solib, bilim olishga intilish, yangi tajriba-sinovlarni qabul qila olish, har xil vaziyatlarda mustaqil qaror qila olish, nostandart fikrlash kabi fazilatlarga ega o'quvchi shaxsi turadi.

Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim modeli bolaning shaxsiy xususiyatlarini ochib berish va rivojlantirish uchun zarur shart-sharoitlarni (ijtimoiy, pedagogik) yaratishga qaratilgan. Bu modelda asosiy tushunchalar quyidagilar: talabaning sub'yekt sifatidagi tajribasi, shaxsiy rivojlanish trayektoriyasi va aqliy tanlov.

Shaxsga yo'naltirilgan ta'limning an'anaviy ta'limdan farqi quyidagilardan iborat (1-rasm):

An'anaviy yondashuv	Shaxsga yo'naltirilgan yondashuv
Ta'limga muayyan qolipga tushirilgan jarayon sifatida qaraladi (o'zining aniq tartib-qoidalariga ega)	Ta'lim o'quvchiga individual munosabat, uni shaxs sifatida takomillashtirish bo'yicha pedagogik qo'llab-quvvatlashga qaratiladi
O'quvchining rivojlanish vektori oldindan o'rnatilgan bo'ladi	O'qitish uchun zarur bo'lgan rivojlanish vektorini oldindan belgilamaydi, balki rivojlanish vektori uchun barcha zarur shart-sharoitlarni yaratadi
Barcha uchun umumiy, yagona va majburiy bo'lgan aqliy rivojlanish yo'li belgilanadi	Har bir o'quvchining mavjud salohiyatidan kelib chiqib individual qobiliyatlarini takomillashtirish, shaxs sifatida rivojlanishiga ko'maklashish
Ta'limning rivojlanish vektori oldindan belgilanadi	Rivojlanish vektori talabaning rivojlanishiga yordam beruvchi pedagogik ta'sirlarni aniqlashga quriladi
Ta'limga oldindan belgilangan xususiyatlarga ega shaxsni shakllantirish vazifasi qo'yiladi	Ta'limga o'quvchining shaxsiy rivojlanishini ta'minlash, strategik faoliyat qobiliyatini rivojlantirish, ijodkorlik, tanqidiy fikrlash tizimi, o'z-o'zini aniqlash qobiliyati, o'z-o'zini rivojlantirish, ijobiy "Men"ni anglash vazifasi qo'yiladi

1-rasm. Shaxsga yo'naltirilgan ta'limning an'anaviy ta'limdan farqi

Shaxsga yo'naltirilgan dars mashg'uloti an'anaviy darsdan, avvalo, o'qituvchi-o'quvchilarning o'zaro munosabatlar turini o'zgartirishi bilan farqlanadi. Jamoaviy yondashuv uslubidan o'qituvchi hamkorlik uslubiga o'tadi, o'quvchining faoliyat jarayoni sifati natijalarning ko'pligiga emas, balki tahlilga ko'proq e'tibor qaratilishi bilan ajralib turadi. O'quvchi dars jarayonida tirishqoq ta'lim oluvchidan ijodkor ta'lim oluvchiga o'zgaradi. Dars jarayoni rivojlantiruvchi maqsadining xususiyatlari ham o'zgaradi. Eng asosiysi, o'qituvchi vazifasi nafaqat bilim berish, balki o'quvchilar shaxsining rivojlanishi uchun munosib sharoit yaratishdan ham iborat bo'ladi.

Quyida an'anaviy va shaxsga yo'naltirilgan darslar o'rtasidagi asosiy farqlar ko'rsatilgan (2-rasm).

An'anaviy dars	Shaxsga yo'naltirilgan dars
Barcha bolalarga bilim, ko'nikma va malakalarning belgilangan miqdorini o'rgatadi	Har bir bolaning o'z shaxsiy tajribasining samarali to'planishiga ko'maklashadi
O'quv vazifalarini, bolalarning ish shaklini belgilaydi va ularga topshiriqlarni to'g'ri bajarish namunasini ko'rsatadi	Bolalarga turli tarbiyaviy vazifalar va ish shakllarini tanlashni taklif etadi, bolalarni bu vazifalarni hal etish yo'llarini mustaqil topishga undaydi
Bolalarni o'zi taklif etayotgan o'quv materialiga qiziqitirishga harakat qiladi	Bolalarning real manfaatlarini aniqlash va ular bilan o'quv materialini tanlash va tashkil etishni muvofiqlashtirishga intiladi
Iqtidorli bolalar bilan individual mashg'ulotlar olib boradi	Har bir bola bilan individual ish olib boradi
Bolalar faoliyatini rejalashtiradi va boshqaradi	Bolalarning o'z faoliyatini rejalashtirishiga yordam beradi
Bolalar ishi natijalarini baholaydi, yo'l qo'yilgan xatolarni qayd etadi va tuzatadi	Bolalarni o'z ishlari natijalarini mustaqil baholashga va yo'l qo'yilgan xatolarni tuzatishga undaydi
Sindagi xulq-atvor qoidalarini aniqlaydi va ularning bolalarga mosligini nazorat qiladi	Bolalarni xulq-atvor qoidalarini mustaqil ishlab chiqishga va ularning muvofiqligini nazorat qilishga o'rgatadi
Bolalar o'rtasida paydo bo'lgan nizolarni hal qiladi: aybsizlarni rag'batlantiradi va aybdorlarni jazolaydi	Bolalarni ular o'rtasida yuzaga keladigan nizoli vaziyatlarni muhokama qilishga va ularni hal qilish yo'llarini mustaqil izlashga undaydi

2-rasm. An'anaviy va shaxsga yo'naltirilgan darslar o'rtasidagi asosiy farqlar
Bunday dars mashg'ulotlarida foydalaniladigan didaktik materialning maqsadi o'quv dasturini ishlab chiqish, o'quvchilarga kerakli bilim, ko'nikma va malakalarni o'rgatishdan iborat.

Shaxsga yo'naltirilgan ta'limda didaktik materialning turlari o'quv matnlari, topshiriq kartochkalari, didaktik test kabilardan iborat. Vazifalar mavzu bo'yicha, murakkablik darajasi bo'yicha, foydalanish maqsadi bo'yicha ko'p darajali, tabaqalashtirilgan, individual yondashuv, o'quvchi o'quv faoliyatining yetakchi turini (kognitiv, kommunikativ, ijodiy) hisobga olgan holda ishlab chiqiladi.

Umuman, bugungi kun pedagogikasida bilimlar o'rgatishdan ko'ra ularni o'rganishga o'rgatish ko'proq ahamiyatli hisoblanadi. An'anaviy ta'limdagi o'quvchilarga tayyor bilimlarni o'rgatish ularda masala va hodisalar mohiyatini

anglashga nisbatan ijodiy yondashuvni nazarda tutmaydi, faqat mavjud bilimlarni yodlash, ularni amaliyotga joriy etish bilan cheklanadi. Ammo bilim olish jarayoni ikki bosqichdan iboratligini: birinchi bosqich bilimlarni egallash, ikkinchi bosqich undan xulosalar chiqarish va amaliyotda qo'llash ekanligini hisobga olsak, bu usul tugallanmagan metodika sifatida o'zini oqlamasligi ma'lum bo'ladi. Bilim bilim uchun xizmat qilmas ekan, uning oddiy informatsiyadan farqi qolmaydi. Ta'limda zamonaviy yondashuvlar sifatida qaralayotgan shaxsga yo'naltirilgan, kompetensiyaviy va akmeologik yondashuvlar mazkur tumtoq metodikaga qarshi qo'yiladi. Ularga o'quvchilarning shaxs va muayyan kasb egasi sifatidagi kompetensiyasini shakllantirish bilan bog'liq qator muammolarning ilmiy va amaliy yechimi sifatida qarash, ta'lim jarayoniga tatbiq etish, shubhasiz, ta'limning oldiga qo'yilgan zamonaviy talablarning qondirilishini ta'minlaydi.

REFERENCES. FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Axmedova L.T., Kon V.Ya. Metodika prepodavaniya literaturi.-T.:Nasionalnoye obsheyestvo filosofov Uzbekistana, 2009.
2. S.Dolimov, H.Ubaydullayev, Q.Ahmedov. Adabiyot o'qitish metodikasi.-T.: "O'qituvchi",1986.
3. Indiaminov N., Babajanov B. Ta'lim samaradorligini oshirishda shaxsga yo'naltirilgan ta'lim // Zamonaviy ta'lim. 2014. №8. 18-22 betlar;
4. I.S.Yakimanskaya / Osnovi lichnostno-oriyentirovannogo obrazovaniya. / – M.: «Binom. Laboratoriya znaniy», 2011;

